

3. Кендехов О.В. Эффективность управления клиентским капиталом / О.В. Кендехов // Экономика промышленности. – 2008. – № 43. [Электронный ресурс]. – Доступный с http://www.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/eprom/2008_43/st_43_04.pdf.
4. Котлер Ф. Маркетинг менеджмент / Ф. Котлер // Экспресс-курс. – Изд. 2-ое, [перераб. и доп.]. – СПб. : Изд-во "Питер". – 2006. – 464 с.
5. Леонтьев Б.Б. Новая экономическая парадигма / Б.Б. Леонтьев // Журнал для акционеров : политико-эконом. журнал. – 2001. – С. 39-42.
6. Пепперс Д. Управление отношениями с клиентами / Д. Пепперс, М. Роджерс. – М. : Изд-во "Манн, Иванов и Фербер", 2006. – 336 с.
7. Пронина И.В. Моделирование интеллектуального капитала / И.В. Пронина // Вестник ТГУ : сб. науч. тр. – 2008. – Вып. 7 (63). [Электронный ресурс]. – Доступный с http://analiculturolog.ru/journal/archive/item/487-article_20.htm.
8. Сьюэлл К. Клиенты на всю жизнь / К. Сьюэлл, П. Браун. – М. : Изд-во "Манн, Иванов и Фербер", 2007. – 240 с.
9. Тищенко О.О. Клиентский капитал предприятия: семантическая идентификация та структурні елементи / О. Тищенко // Стратегія економічного розвитку України : наук.-виробн. журнал. – 2012. – № 31. – С. 116-123.
10. Edvinsson L. Some perspectives on intangibles and intellectual capital / L. Edvinsson // Journal of Intellectual Capital. – 2000. – № 1. – Vol. 1. – Pp. 12-16.
11. Pfeifer P.E. Modeling Customer Relationships as Markov Chain / P.E. Pfeifer, R.L. Carraway // Journal of Interactive Marketing. – 2000. – Vol. 14 (Spring). – Pp. 43-55.
12. Saint-Onge H. The Conductive Organization / H. Saint-Onge, C. Armstrong // Oxf.: Elsevier Inc. – 2004. – С. 37.
13. Srivastava R.K. Market-Based Assets and Shareholder Value: A Framework for Analysis / R.K. Srivastava, T. A. Shervani, L. Fahey // Journal of Marketing. – 1998. – Vol. 62. – Pp. 2-18.

Максимец Е.В., Лаврович Н.И. Управление клиентским капиталом при работе лесных предприятий на внешних рынках

Определена сущность клиентского капитала и его особенностей для промышленных предприятий. Рассмотрены основные методические подходы к оценке клиентского капитала при работе на внешних рынках. Исследование базируется на теоретических положениях и методологических подходах управления клиентским капиталом и взаимоотношениями с контрагентами в ракурсе изучения лояльности клиентов, менеджмента и маркетинга. Осуществлена оценка внешнеторговых контрагентов лесного предприятия – ГП "Болевское ЛХ" с использованием рассмотренных методических подходов. Сформированы возможные направления совершенствования управления клиентским капиталом лесных предприятий Украины.

Ключевые слова: клиентский капитал, клиент, клиентская база, клиентоориентированный подход, управление ценностью клиента, управления взаимоотношениями с клиентом.

Maksymets O.V., Lavrovych N.I. Managing Client Capital in the Forest Enterprises in Foreign Markets

The essence of customer capital and its peculiarities for industrial enterprises are defined. The basic methodological approaches to the assessment of client capital when operating in foreign markets were described. The research is based on theoretical concepts and methodological approaches to client capital management and customer relationship management in the perspective of the customer loyalty study, management and marketing. The efficiency of foreign trade clients of forest state enterprise "Bolehivske state forestry" was evaluated using methodical approaches. Some possible ways for improvement in client capital management in forest enterprises of Ukraine were proposed.

Keywords: customer capital, customer, client base, client-oriented approach, managing customer value, customer relationship management.

УДК 630*304 Доц. О.В. Дячишин, канд. екон. наук – НЛТУ України, м. Львів

ОСОБЛИВОСТІ СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ У ЛІСОВОМУ ГОСПОДАРСТВІ

Розглянуто ключові особливості концепції Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні. Проаналізовано динаміку вивільнення працівників на лісовому підприємстві та у Львівській області. Проаналізовано доходи мешканців Львівщини. Встановлено співвідношення темпів росту заробітної плати та соціальної допомоги в області. Проведено соціологічне опитування щодо успішності реформ у лісовому господарстві. На прикладі підприємства розглянуто особливості соціальної відповідальності у лісовому господарстві. Наголошено на лісовій сертифікації як інструменті соціальної відповідальності лісових підприємств.

Ключові слова: соціальна відповідальність, лісове господарство.

Постановка проблеми. Специфіка лісгосподарського виробництва, яка полягає у великій тривалості виробничого процесу вирощування деревини та інвестуванні коштів на значний період часу, у сучасних умовах вимагає від інвестора обґрунтування ефективності вкладення коштів у цю сферу. Поєднання лісгосподарськими підприємствами функцій з ведення лісового господарства, заготівлі та перероблення деревини, відсутність економічного механізму стимулювання запровадження природоохоронних технологій, багатовідомча система управління лісами, зростання техногенного навантаження на лісові екосистеми також не сприяють успішному виконанню завдань щодо охорони та захисту лісу. Для вирішення цих проблем розроблено Концепцію реформування лісового господарства України [1]. Внаслідок її впровадження відбулася низка реорганізацій лісових державних підприємств. Ці процеси позначилися на структурі зайнятості працездатного населення у багатьох лісових регіонах України, особливо тих населених пунктів, де лісове господарство є визначальним у забезпеченні доходами значної кількості мешканців.

Актуальність дослідження. У зв'язку із значним вивільненням працівників з підприємств лісового господарства, посилюються соціальні проблеми, пов'язані з недостатньою трудовою зайнятістю населення деяких економічно нерозвинених територій. Негативні соціальні ефекти від безробіття у таких територіях для держави можуть перевищувати ті економічні позитиви, котрі від цього виникають, оскільки там лісові підприємства часто є чи не єдиними працедавцями у місцевості. Тому актуальності набувають запитання про соціальну відповідальність у лісовому господарстві. Проте також не можна забувати значущість показників продуктивності праці, котрі у лісовому господарстві України значно уступають аналогам Канади та інших лісових держав. Також доцільно було б зважати на зовнішні ефекти діяльності лісових підприємств, на особливу роль лісового господарства для кліматотворчих, водорегулювальних, ґрунтозахисних властивостей та функцій збереження біорізноманіття.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Соціальні ефекти поруч із економічними та екологічними утворюються у процесі природокористування, як вважають професори Ю.Ю. Туниця та І.М. Синякевич [2, 3]. Як висловився Стігліц Джозеф, у багатьох випадках бізнесові інтереси й цінності переважають над турботою про довкілля, демократією, людськими правами і соціальною

справедливістю [4, с. 41]. Проте є один чинник, життєво необхідний для створення сприятливого підприємницького клімату, те, чого дуже важко досягнути з огляду на події минулого десятиліття; це політична і соціальна стабільність [4, с. 185]. Питання соціальної відповідальності в умовах кризових явищ та загострення зубожіння бідних верств населення набуває особливої актуальності, про що свідчить низка публікацій. Зокрема, аналіз публікацій [5-7] свідчить про зростання актуальності сучасних досліджень щодо соціальної відповідальності. Зокрема, професор Є.В. Мішенін вважає важливою сертифікацію лісів, а також моніторинг законності походження деревини від виробника до кінцевого споживача у соціальній відповідальності підприємницьких структур лісоресурсного комплексу [5]. У працях Г.А. Мішеніної зазначено, що соціальна відповідальність є вимогою ринку та інструментом забезпечення довіри до продавців лісової продукції, що вони не реалізують деревину, заготовлену екодеструктивними засобами [6]. Проте питання соціальної відповідальності лісових підприємств ще достатньо не досліджені.

Метою дослідження є визначення основних аспектів соціальної відповідальності у лісовому господарстві в умовах здійснення реформи лісового господарства та економічної кризи.

Виклад основного матеріалу. Згідно з аналітичними матеріалами Національного інституту стратегічних досліджень щодо проблем і подій суспільного розвитку, соціальне підприємництво сьогодні розглядають у різних варіантах: по-перше, як діяльність неприбуткових організацій, дохід від якої спрямовують на вирішення соціальних проблем; по-друге, ведення бізнесу із акцентом на соціальних аспектах поруч із досягненням фінансової ефективності; по-третє, підприємницька діяльність задля соціальних перетворень у суспільстві та громадах. Соціально відповідальною є організація, яка добросовісно виконує всі вимоги чинного законодавства щодо сплати податків, здійснює корпоративні програми підвищення фаховості персоналу та зміцнення їх здоров'я, реалізує благодійні та спонсорські проекти, формує позитивну суспільну думку про бізнес [8].

За визначенням Всесвітньої економічної ради зі сталого розвитку (WBCSD), корпоративна соціальна відповідальність – це довготривала відданість підприємств етичній поведінці та внесок в економічний розвиток за умови покращення рівня життя працівників та їх сімей, а також місцевого населення та суспільства загалом. Згідно із проектом Концепції Національної стратегії соціальної відповідальності бізнесу в Україні, підготовленим Центром розвитку КСВ, Мережею Глобального договору ООН в Україні спільно з Українським союзом промисловців і підприємців, соціальна відповідальність бізнесу (СВБ) – це концепція залучення соціальних та екологічних аспектів у діяльність бізнесу на засадах добровільності та взаємодії між різними зацікавленими сторонами (групами впливу). Соціальна відповідальність бізнесу охоплює соціальні та екологічні особливості для забезпечення сталого розвитку, який передбачає збалансованість економічних, соціальних та екологічних цілей суспільства [8].

Впроваджена концепція соціальної відповідальності бізнесу може забезпечити низку конкурентних переваг для компанії: ширший доступ до капіталу та ринку, більші обсяги продажів та прибутків, покращені процеси прийняття

рішень та управління ризиками, економію операційних витрат, зростання продуктивності та якості, ефективну базу людських ресурсів, міцну репутацію, більшу лояльність покупців. Концепція соціальної відповідальності забезпечить підвищення рівня життя громадян, рівня екологічної безпеки, ефективності і бережливого використання природних ресурсів, сприятиме співпраці бізнесу з місцевою спільнотою. Із підвищенням соціальної відповідальності бізнесу покращується якість життя у населення.

Є кілька стадій розвитку соціальної відповідальності бізнесу. Першою з них є дотримання чинного законодавства. Наступна стадія – це здійснення добровільної діяльності, коли компанії надають спонсорські внески на соціальні проекти (культурні, спортивні, освітні тощо) на добровільній основі. На етапі використання зв'язків з громадськістю (PR) задля підвищення власної репутації та утворення маркетингових переваг компанії здійснюють проекти, націлені на зв'язки з громадськістю, часто на основі соціальних проектів та точкових ініціатив. Така діяльність заохочує компанії володіти інформацією про стан розвитку інших груп впливу (зокрема зовнішніх), залучатись у публічні дебати на соціальні та екологічні теми. На стадії покращення ефективності бізнес-процесів компанії здійснюють проекти, які призводять до зростання прибутковості діяльності та вирішення соціальних та/або екологічних питань. Часто такі проекти пов'язані із економією ресурсів (енергії, підвищенням продуктивності праці, зменшенням використання земельних ресурсів тощо), необхідністю залучати капітал (покращення корпоративного управління) та ініціюються вищим керівництвом компанії. Остання стадія розвитку соціальної відповідальності бізнесу – це розроблення стратегічного підходу щодо цього питання. Компанії визначають стратегію власної соціальної відповідальності, яка охоплює основні бізнес-процеси компанії (виробництво, продажі, маркетинг, стратегічне управління тощо), визначає середньо – та довготермінові цілі, утворює систему моніторингу прогресу, передбачає інструментарій досягнення цілей та звітність. Соціальна відповідальність бізнесу використовується як інструмент корпоративного розвитку для отримання конкурентних переваг.

Особливість здійснення господарської діяльності лісовими підприємствами пов'язана, насамперед, із специфікою поруч з економічними ефектами виникнення супутніх екологічних та соціальних функцій.

Актуальною для підприємств лісового господарства є початкова стадія розвитку соціальної відповідальності бізнесу, а саме – етапу дотримання чинного законодавства, коли компанії повинні виконувати нормативно-правові та законодавчі акти, котрі регулюють їх діяльність. Крім Податкового кодексу, у лісовому господарстві діють обов'язкові Правила поліпшення якісного складу лісів, Правила проведення рубок формування та оздоровлення лісів, Правила відтворення лісів, Правила рубок головного користування. Дотримання наведених вище правил підприємствами лісового господарства контролюють обласні галузеві управління та Державне агентство лісових ресурсів. Проте виникає питання – наскільки в умовах існування корупції та тінювих схем української економіки можливо забезпечити справжню соціальну відповідальність у певній галузі?

Наступна стадія розвитку соціальної відповідальності бізнесу, а саме добровільна діяльність, традиційно притаманна деяким лісовим підприємствам.

Це стосується безкоштовного забезпечення дровами пенсіонерів – колишніх працівників, допомога в інших соціальних проектах.

На етапі використання зв'язків з громадськістю працівники лісового господарства у минулому співпрацювали із загальноосвітніми школами, створювалися шкільні лісництва, у яких учні залучались до процесів вирощування лісу. Цим створювалися позитивні виховні ефекти, зокрема профорієнтаційний вплив. На жаль, на сьогодні з різних причин така діяльність майже відсутня. На нашу думку, для виховання екологічної свідомості наших громадян співпраця працівників лісового господарства із молоддю могла б давати багато, і це проявилось б в екологічних ефектах у вигляді запобігання механічному забрудненню берегів водойм, місць відпочинку на лісових галявинах, обережного поводження з вогнем на відкритій місцевості для уникнення пожеж зі знищенням лісів, правильної поведінки рибалок на водоймах тощо.

Потрібно відзначити зростання інформаційної відкритості лісових підприємств, яка полягає у наявності сайту Державного агентства лісових ресурсів, на якому можна ознайомитися із законодавчо-нормативними актами, поточною інформацією у галузі. Покращення ефективності діяльності лісових підприємств, зростання прибутковості діяльності (четверта стадія розвитку соціальної відповідальності) покликана забезпечити Концепція реформування лісового господарства України [1].

У рамках впровадження Концепції на лісових підприємствах відбувається активне залучення у лісгосподарське виробництво сторонніх організацій, зокрема, використовуються послуги приватних підприємств щодо виконання лісозаготівельних робіт. Проведено опитування працівників лісового господарства з приводу ефективності таких заходів безпосередньо для учасників. В опитуванні взяли участь 25 осіб, які зайняті у лісгосподарському виробництві України. На запитання про відчутність впливу реформи лісового господарства ствердно відповіли 74 % опитаних. Для уточнення, як саме відчуються такі реформи, 37 % учасників опитування переконані у покращенні умов праці внаслідок структурних змін на лісових підприємствах. Переважно так вважають службовці. Про збільшення заробітної плати чи інших доходів стверджують 73,7 % учасників опитування.

Для прикладу, розглянемо досвід лісового підприємства ДП "Стрийське лісове господарство". На цьому підприємстві заготівлю деревини від головного користування здійснюють виключно підрядники, внаслідок чого відбулось значне скорочення персоналу. Динаміку кількості працівників показано на рис. 1.

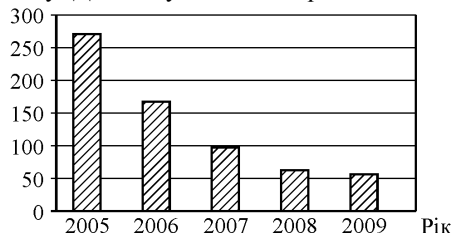

Рис. 1. Динаміка кількості працівників на ДП "Стрийське ЛГ" за 2005-2009 рр.

За даними на рис. 1, після 2005 р., коли середньооблікова кількість працівників становила 283 осіб, на підприємстві розпочалося значне зменшення кількості працівників. У 2009 р. кількість працівників на підприємстві зменшилась до 59 осіб. Частина звільнених працівників продовжує працювати у лісовій сфері на підприємствах недержавних форм власності. Інші працівники поповнили лави безробітних. На основі статистичних даних Львівського обласного управління статистики досліджено динаміку вивільнення працівників на Львівщині (табл. 1) [9]. Як видно з табл. 1, 2001 р. відзначився значною кількістю вивільнених працівників – як з причин змін в організації виробництва, так і за власним бажанням. З 2008 р. процес вивільнення працівників уповільнився і стабілізувався. Тобто динаміка зменшення кількості працівників на ДП "Стрийське ЛГ" повторює таку тенденцію обласного масштабу.

Табл. 1. Кількість зареєстрованих безробітних у фондах зайнятості Львівщини, осіб

Показник	Рік					
	2001	2008	2009	2010	2011	2012
Вивільнені у зв'язку зі змінами в організації виробництва	8 744	2 048	1 826	2 484	1 704	1 482
Звільнені за власним бажанням	8 368	2 364	2 814	1 725	1 839	1 512

Здійснено аналіз доходів мешканців Львівщини у вигляді заробітної плати та соціальних виплат у зв'язку із безробіттям впродовж 2001-2011 рр. (табл. 2). На основі цієї інформації спостерігаємо співвідношення темпів росту зарплати та соціальної допомоги у зв'язку із звільненням працівників.

Табл. 2. Доходи населення Львівської обл. (за фактичними цінами, млн грн)

Показники	Рік					
	2001	2007	2008	2009	2010	2011
Заробітна плата	3 199	13 302	17 285	17 133	20 840	24 504
Соціальні допомоги	1 126	6 169	8 688	9 643	11 458	13 167
Найвищий дохід – усього	5 910	24 420	32 513	33 706	42 064	48 924

Якщо екстраполювати результати досліджень на лісовому підприємстві ДП "Стрийське лісове господарство" на економічну систему Львівщини, то приходимо до висновку, що держава змушена збільшувати свої витрати на виплату соціальної допомоги звільненим працівникам. Оскільки темп росту соціальної допомоги у Львівській обл. перевершує темп росту зарплати, можна зробити висновок, що для держави скорочення кількості працівників на підприємствах повертається від'ємними економічними та соціальними ефектами. На жаль, втрата робочого місця змушує працівника у мало розвинених, гірських районах, де недостатня кількість роботодавців, шукати заробітки за межами своїх населених пунктів – часто в столиці, обласних містах чи за кордоном. Це, своєю чергою, впливає на молоде покоління, котре виростає у неповних сім'ях, що має далекі наслідки в майбутньому для добробуту цих дітей та території загалом.

У дослідженнях Почесного професора з економіки і лісового господарства Університету Британської Колумбії Пітера Пірса наголошено на необхідності врахування суспільних інтересів для оцінювання можливих інвестицій у

різні проекти, зокрема у лісовому господарстві [10, с. 132]. Пітер Пірс підкреслював необхідність врахування суспільних інтересів у процесі оцінки можливих інвестицій, визначаючи їх як суспільні інвестиції. На нашу думку, фінансування лісового господарства потрібно розглядати як суспільну інвестицію. У цьому випадку держава може регулювати вплив на зайнятість, довготермінову стабільність регіональної ресурсної пропозиції, наявність непрямих проявів вгод та витрат у суміжних сферах (сільському господарстві).

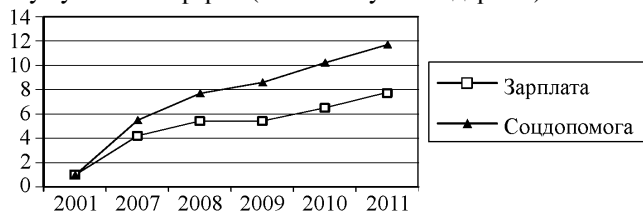

Рис. 2. Темпи росту зарплати та соціальної допомоги населення Львівщини за період 2001-2011 рр.

За останнє десятиліття спостерігаються приклади розроблення стратегії соціальної відповідальності, спрямовані на отримання конкурентних переваг, які полягають у проведенні лісової сертифікації підприємств галузі. Лісова сертифікація свідчить, що господарювання в лісах здійснюється на засадах сталого розвитку, із збалансованим і виваженим вирішенням екологічних, соціальних та економічних питань. Лісова сертифікація свідчить про добровільно взяті на себе зобов'язання з екологізації лісогосподарського виробництва, сприяючи у формуванні відповідального ринку споживання деревини та виробів з неї. Площа сертифікованих лісів становить 1,4 млн га або 14 % площі лісових земель країни.

Висновки. Політичне, економічне середовище існування бізнесу в Україні є несприятливим, тому лісові підприємства, як і інші учасники ринку, необхідність виживання вбачають у зменшенні тиску за допомогою вивільнення своїх працівників та використання послуг приватних підприємців і непрозорі зайнятості працівників, що дає змогу економити на єдиному соціальному внеску на зарплату, зменшити витрати на охорону праці тощо, а також знизити корупційне навантаження.

На державному рівні не враховуються соціальні особливості вивільнення працівників з підприємств лісового господарства, а саме створення додаткових потоків робочої сили до великих міст та за межі України, тобто виникнення проблем "заробітчанства" – збільшення кількості неповних сімей з проблемами виховання дітей, зростання злочинності у майбутньому, формування депресивних територій.

Література

1. Про схвалення Концепції реформування та розвитку лісового господарства: Розпорядження Кабінету міністрів України від 18 квіт. 2006 р., № 208-р. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.rada.gov.ua>.
2. Туниця Ю.Ю. Екологічна Конституція Землі / Ю.Ю. Туниця. – Львів : РВВ НЛТУ України, 2011. – 440 с.
3. Синякевич І.М. Економіка лісокористування : підручник / І.М. Синякевич. – Львів : Вид-во ІЗМН, 2000. – 402 с.

4. Стігліц, Джозеф. Глобалізація та її тягар : пер. з англ. / Джозеф Стігліц. – К. : Вид. дім "КМ Академія", 2003. – 252 с.
5. Мішенін Є.В. Соціальна відповідальність у сфері раціонального використання та відтворення лісових ресурсів / Є.В. Мішенін, О.В. Степанова, Г.А. Мішеніна // Вісник Національного університету водного господарства та природокористування : зб. наук. праць. – Сер.: Економіка. – Рівне : Вид-во НУВГП. – 2008. – Вип. 4 (44). – С. 365-372.
6. Мішенін Є.В. Еколого-економічні та соціальні орієнтири лісоресурсного розвитку на підприємницьких засадах / Є.В. Мішенін, Г.А. Мішеніна, І.С. Ярова // Вісник Сумського національного аграрного університету : зб. наук. праць. – 2012. – Вип. 3(51). – С. 3-10.
7. Мурашко М.І. Концептуальні основи соціальної відповідальності бізнесу в Україні // Демографія та соціальна економіка : зб. наук. праць. – 2009. – № 2 (12). – С. 114-121.
8. Жук В. Напрями підвищення соціальної відповідальності бізнесу на місцевому рівні / В. Жук. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.niss.gov.ua/Monitor/November/13.htm>
9. Офіційний сайт Державної служби статистики України. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://lv.ukrstat.gov.ua/ukr/si/inf_2009.php?ind_page=si.
10. Пірс П. Основи економіки лісового господарства : пер. з англ. / П. Пірс. – К. : Вид. дім "Еко-інформ", 2006. – 223 с.

Дячишин О.В. Аспекти соціальної відповідальності в лісовому господарстві

Рассмотрены ключевые аспекты концепции Национальной стратегии социальной ответственности бизнеса в Украине. Проанализирована динамика высвобождения работников на лесном предприятии и во Львовской области. Осуществлен анализ доходов жителей Львовщины. Установлено соотношение темпов роста заработной платы и социальной помощи в области. Проведен социологический опрос относительно успешности реформ в лесном хозяйстве. На примере предприятия рассмотрены аспекты социальной ответственности в лесном хозяйстве. Отмечена лесная сертификация как инструмент социальной ответственности лесных предприятий.

Ключевые слова: социальная ответственность, лесное хозяйство.

Dyachyshyn O.V. Aspects of Social Responsibility in Forestry

The paper considers the key aspects of the concept of the National Strategy for Business Social Responsibility in Ukraine. The paper analyzes the dynamics of layoffs in a forestry enterprise and in the Lviv Region. The analysis of the Lviv Region residents' incomes has been performed. The correlation between the growth rate of wages and social benefits in the region has been established. A sociological survey has been conducted on the success of reforms in forestry. Various aspects of social responsibility in forestry have been considered by the example of one enterprise. The paper emphasizes that the forest certification is an instrument of the social responsibility of forest enterprises.

Keywords: social responsibility, forestry.

УДК 336.01:338

Доц. Ф.Ф. Соханич, канд. екон. наук –
Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПРОЦЕСУ УПРАВЛІННЯ ФІНАНСОВИМИ ПОТОКАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Розкрито процеси управління фінансовими потоками підприємства. Обґрунтовано шляхи підвищення їх ефективності. Окреслено залежність витратної і доходної частин балансу підприємства та ефективності використання ресурсів від оптимізації бюджетування. Встановлено негативні тенденції дефіцитного та надлишкового грошових потоків підприємства. Розглянуто чинники впливу на управління фінансовими потоками підприємства. Систематизовано принципи ефективного управління грошовими потоками. Опрацьовано взаємозв'язок інструментів управління фінансовими ресурсами на їх раціональне використання. Запропоновано напрями ефективного управління грошовими потоками підприємства.